

**MUSEU DEL
SURO DE
PALAFRUGELL**

MUSEU DE LA CIÈNCIA
I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA

CENTRE DE DOCUMENTACIÓ RAMIR MEDIR

FONS MUTUAL CORCHERA

1926 - 1987

Descripció normalitzada

2. Fons comercials i d'empreses

Darrera actualització: juny de 2017

ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

Codi de referència

Centre de Documentació Ramir Medir (Museu del Suro). Palafrugell.

Nivell de descripció

Fons

Títol

Fons Mutual Corchera

Data (es)

1926 - 1987

Volum i suport

7, 8 ml (66 capsos i 12 llibres de gran format). Paper.

ÀREA DE CONTEXT

Nom del productor

Mutual Corchera

Història del productor

Mutual Corchera va ser una mutualitat industrial i mercantil d'assegurances contra els accidents de treball en el sector de la indústria surera. Va dependre inicialment de l'entitat patronal *Fomento de la Industria Corcho Taponera* (1911-1936) i va quedar formalment constituïda el 3 de setembre de 1933 amb l'objectiu de cobrir els riscos d'accidents de treball dels seus associats. El primer local de la Mutual es va situar al carrer Cavallers de Palafrugell, però pocs anys després, les dependències es van traslladar a la casa Palau de Palafrugell (c/ Sant Sebastià, núm. 52) , propietat de la Mutual.

La mutualitat va oferir quatre tipus de pòlisses contra accidents: la pòlissa A; que cobria els riscos d'accidents que originaven incapacitat permanent i mort als treballadors de les fàbriques; la pòlissa B, que cobria els accidents temporals pels mateixos treballadors; la pòlissa C, pels accidents d'incapacitat temporal de personal d'oficina i la pòlissa D, pels accidents d'incapacitat permanent i mort pels mateixos treballadors.

En general, el tipus de sinistralitat més comú van ser els accidents lleus, que afectaven a les extremitats superiors —sobretot dits i mans— i eren causats per una maquinària envellida que havia estat reutilitzada degut a la crisi per la qual travessava la indústria des de la postguerra. A partir de la dècada de 1950, l'accidentalitat temporal es va disparar a causa no només de les màquines obsoletes sinó també a l'augment de la jornada laboral i a les característiques de la població ocupada, cada cop més envellida.

Un altre dels objectius de la mutualitat va ser l'assistència mèdica i farmacèutica pel personal de les empreses associades. El primer dispensari mèdic es va inaugurar el 1946 al mateix edifici de *Mutual Corchera* de Palafrugell. Més endavant, s'establiren 3 dispensaris mèdics més a les principals poblacions sureres de la província. S'inauguraren dispensaris a Palamós (1951), Cassà de la Selva (1962) i Sant Feliu de Guíxols, però els recursos humans i materials de què van disposar sempre van ser molt escassos.

El 1960, arrel del Decret de 1956, que obligava a crear els *Servicios Médicos de Empresa* a les empreses de més de 100 treballadors, la mutualitat va crear la seva mancomunitat afiliada corresponent a les empreses de suro. Estava formada per les empreses *Greiner e Hijos SA*, *Industria Corchera Bertran*, *Francisco Oller*, *Bombi y Soler*, *Conrado Vilar*, *Manufacturas de Corcho Armstrong SA* i *Trefinos SA*. Però a mesura que les plantilles de les fàbriques van anar disminuint avançada la dècada de 1960, moltes d'aquestes empreses van deixar d'estar obligades a mantenir els serveis de la Mancomunitat, que es va acabar dissolent l'any 1969.

La mutual va córrer la mateixa sort que la mancomunitat que havia creat. L'augment de la sinistralitat en el període 1965-1970 i sobretot tres accidents mortals el 1969 van comportar pagaments extraordinaris molt importants. La crisi, però, havia començat una dècada abans arran de la reducció del nombre de treballadors de les fàbriques i a la deserció de les empreses associades, que havien suposat una reducció lenta i constant de les pòlisses i de les quotes. L'any 1971 es va iniciar el procés de liquidació que va posar fi a gairebé 40 anys d'història de l'única mutualitat contra accidents de treball creada per empresaris surers.

Història arxivística

La documentació del fons es conservava a la casa Palau de Palafrugell, al carrer de Sant Sebastià núm. 52. En aquest edifici, propietat de la mutual, hi va tenir la seu també la delegació nord-est del *Sindicato Nacional de Madera y Corcho*, el *Grupo Provincial de la Industria y el Comercio del Corcho*, la patronal surera d'època franquista, i la patronal sorgida amb la democràcia, l'Associació d'Empresaris Surers de Catalunya (AECORK). Posteriorment, la documentació va ser traslladada junt amb la documentació del *Sindicato* i la del *Grupo Provincial de la Industria y el Comercio del Corcho* al carrer Hortal d'en Pou, núm. 60, 1r pis on va passar a tenir la seu AECORK.

La Junta d'AECORK va cedir la documentació al Museu del Suro, (c/ Tarongeta, núm 31) i, finalment, va ser traslladada el maig del 2014 a la seu actual del Centre de Documentació Ramir Medir (Museu del Suro), a cal Ganxó.

Dades sobre l'ingrés

Donació de l'Associació d'Empresaris Surers de Catalunya (AECORK) al Museu del Suro.

ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

Abast i contingut

El fons reuneix la documentació de l'activitat de la mutual des de la seva creació, l'any 1933, fins al procés que la dugué a la seva dissolució, a la dècada de 1970. El seu àmbit d'actuació eren principalment les empreses sureres de la província de Girona.

El procés de creació i liquidació, les activitats desenvolupades i el funcionament de la mutual el podem resseguir a través dels estatuts, reglaments i els llibres d'actes conservats. També podem consultar les memòries anuals presentades a les Assemblees Generals i els recomptes estadístics, de característiques diverses, que recullen informacions sobre empreses assegurades, pòlisses, accidents, etc.

S'ha conservat també documentació sobre la gestió del patrimoni immoble de la mutual. Destaquem els contractes de lloguers de dependències de l'edifici de Can Palau de Palafrugell, propietat de la mutual, a empreses i institucions — com la delegació nord-est del *Sindicato Nacional de Madera y Corcho*— i la documentació de compravendes d'altres immobles que tenia a Palamós, Cassà de la Selva o Sant Feliu de Guíxols. Ressaltem també la memòria i els plànols del projecte i de dispensaris mèdics a Palafrugell que els arquitectes Joan Baca i Joan Pericot van realitzar per encàrrec de la mutualitat.

El fons conserva també la documentació de la relació de mutual amb les empreses associades. S'han conservat algunes llistes i relacions d'associats, fitxes de mutualistes i els llibres-registre de pòlisses contra accidents de treball que contractaven a la mutualitat, des de 1934 fins a principis de la dècada de 1960.

La documentació sobre la prestació mèdica s'inicia a inici de la dècada de 1960 amb la creació de la Mancomunitat dels Serveis Mèdics d'Empresa afiliada a la mutual. De la mancomunitat, en conserven actes, estatuts,

reglaments i algunes memòries dels serveis prestats. Destaquem la correspondència amb metges i professionals sanitaris i els comunicats d'accidents i diagnòstics que el personal mèdic feia per als treballadors de les empreses associades.

Sistema d'organització

El fons s'ha ordenat segons aquest quadre:

1. Direcció i administració general

- 1.1. Constitució i dissolució
- 1.2. Actes, estatuts, sol·licituds i directrius
- 1.3. Escriitures
- 1.4. Memòries, inventaris, recomptes i qüestionaris
- 1.5. Inspecció
- 1.6. Correspondència i circulars

2. Gestió dels recursos econòmics

- 2.1. Comptabilitat general
 - 2.1.1. Llibres Diari
 - 2.1.2. Llibres Major
 - 2.1.3. Balanços
- 2.2. Comptabilitat auxiliar
 - 2.2.1. Llibres de caixa i de despeses
 - 2.2.2. Factures i rebuts
 - 2.2.3. Impostos i taxes
 - 2.2.4. Bancs

3. Gestió del patrimoni

- 3.1. Lloguers i vendes
- 3.2. Pòlisses, memòries i permutes
- 3.3. Escriitures
- 3.4. Correspondència

4. Gestió dels associats

- 4.1. Associació a la Mutual
- 4.2. Primes
- 4.3. Llistes
- 4.4. Pòlisses
- 4.5. Convenis
- 4.6. Correspondència

5. Gestió de la prestació mèdica

- 5.1. Mancomunitat dels Serveis Mèdics d'Empresa
 - 5.1.1. Actes i directrius
 - 5.1.2. Memòries, inventaris, enquestes i recomptes
 - 5.1.3. Comptabilitat
 - 5.1.4. Reconeixements mèdics i vacunes
 - 5.1.5. Correspondència

6. Participació i relacions amb mutuals i organitzacions sanitàries

- 6.1. Associació per a la Prevenció d'Accidents
- 6.2. Centre de Rehabilitació per a Lesionats
- 6.3. Federació de Mutuals de Catalunya i Balears
- 6.4. Mutuals

7. Plànols

8. Impresos i publicacions

9. Unitats d'instal·lació antigues

Informació sobre avaluació, tria i eliminació

La documentació és de conservació permanent.

Incrementos

No es preveuen increments.

ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

Condicions d'accés

L'accés a la documentació del fons és públic, excepte les dades individualitzades de salut i la documentació relacionada amb la gestió administrativa del personal de la Mútua.

Condicions de reproducció

Les condicions de reproducció es regiran segons la normativa del Museu del Suro de Palafrugell.

Llengua i escriptura dels documents

Castellà i català.

Característiques físiques i requeriments tècnics

En general, la documentació es troba en bon estat de conservació.

Instruments de descripció

S'ha elaborat un inventari del fons *Mutual Corchera*, realitzat per Jordi Turró i Anguila.

Existeix un primer inventari realitzat per Jordi Turró Anguila l'any 2003.

ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

Existència i localització dels originals

Els originals de la unitat de descripció es troben al Centre de Documentació Ramir Medir (Museu del Suro).

Documentació relacionada

- Fons de la Delegació Nord-est del *Sindicato Nacional de Madera y Corcho*. Centre de Documentació Ramir Medir (Museu del Suro).
- Fons *Grupo Provincial de la Industria y el Comercio del Corcho*. Centre de documentació Ramir Medir (Museu del Suro).
- *Fons Manufacturas de Corcho Armstrong SA*. Centre de documentació Ramir Medir (Museu del Suro).

-Fons Joaquim Esteva SA. Centre de documentació Ramir Medir (Museu del Suro).

Bibliografia

-HERNÁNDEZ, Santiago, *Palafrugell i el suro*, Quaderns de Palafrugell. Palafrugell, Ajuntament de Palafrugell i Diputació de Girona, 2002.

-MEDIR, Ramir, *Historia del Gremio Corchero*, Madrid, Alhambra, 1953.

-TURRÓ, Jordi, *El suro durant el Franquisme. Suredes, industrials i obrers (1939-1975)*, IV Beca Museu del Suro [Consultable al Centre de Documentació Ramir Medir – Museu del Suro].

ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

Autoria i data (es)

Descripció realitzada per Jordi Turró i Anguila i finalitzada el juny de 2017.

Fonts

Inventari del fons Mutual Corchera.

Regles o convencions

Norma de descripció arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2007.